

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
Національний університет цивільного захисту України
Навчально-науковий інститут цивільного захисту
Кафедра соціальних і гуманітарних дисциплін

ГУМАНІТАРНИЙ ДИСКУРС СУСПІЛЬНИХ ПРОБЛЕМ: МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, МАЙБУТНЄ

матеріали XXVI Міжнародної наукової конференції,
30 квітня 2026 року

ЧЕРКАСИ – 2026

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут цивільного захисту
Кафедра соціальних і гуманітарних дисциплін

**ГУМАНІТАРНИЙ ДИСКУРС
СУСПІЛЬНИХ ПРОБЛЕМ:
МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, МАЙБУТНЄ**

матеріали XXVI Міжнародної наукової конференції

30 квітня 2026 року

Черкаси
2026

<i>Микита КАЩАВЦЕВ, Людмила ГОНТАРЕНКО</i>	
ЩО НАДАЄ СТІЙКОСТІ НАСЕЛЕННЮ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	185
<i>Аліна КОЛОМОЄЦЬ, Олександр ЧЕРНЕНКО</i>	
КЛІНІЧНІ ПРОЯВИ РОЗЛАДІВ НЕВРОТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ У ПОСТТРАВМАТИЧНИХ ВНАСЛІДОК ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ	187
<i>Кирило КОНИК, Яніна ФЕДОРЕНКО</i>	
ТРАГЕДІЯ БУЧИ ТА МІСТ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ПОЛІТИКА ГЕНОЦИДУ ЯК ІНСТРУМЕНТ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ	189
<i>Денис КОРСУН, Яніна ФЕДОРЕНКО</i>	
ОКУПАЦІЯ ТА СПРОБА АНЕКСІЇ КРИМУ РОСІЙСЬКОЮ ФЕДЕРАЦІЄЮ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ ТА ХРОНОЛОГІЯ АГРЕСІЇ	191
<i>Артем КРИНИЦЬКИЙ, Ольга ДУЛГЕРОВА</i>	
ОСНОВНІ АСПЕКТИ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	192
<i>Максим КУЛІНСЬКИЙ, Яніна ФЕДОРЕНКО</i>	
ЕТАПИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБИГУ БОЙОВИХ ДІЙ ПІД ЧАС АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ (2014–2018 РР.)	194
<i>Станіслав ЛАГУТА, Яніна ФЕДОРЕНКО</i>	
ОБОРОНА ДОНЕЦЬКОГО АЕРОПОРТУ ЯК СИМВОЛ НЕЗЛАМНОСТІ ТА ДОСВІД ДЛЯ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.....	195
<i>Артем ЛИСЮК, Олена МАКАРОВА</i>	
ПЕРЕРВАНИЙ ПОЛІТ У ВІЧНІСТЬ: АН-225 «МРІЯ» ЯК СИМВОЛ НЕЗЛАМНОСТІ В КОМЕМОРАЦІЇ СУЧАСНОЇ ВІЙНИ.....	197
<i>Дар'я ЛИТВИН, Олена ДОЛГОПОЛ</i>	
РОЛЬ ПСИХОЛОГА У ПОДОЛАННІ СОЦІАЛЬНОГО ВИКЛЮЧЕННЯ ТА УПЕРЕДЖЕНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ	199
<i>Юрій ЛІННІК</i>	
ГЕРОЇ СЕРЕД НАС: ЯК ЗВИЧАЙНІ ЛЮДИ ТВОРЯТЬ ІСТОРІЮ ВЕЛИКОЇ БОРОТЬБИ.....	201
<i>Андрій ЛУКАШЕВИЧ, Валентина ПОДЛЕСНА</i>	
РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА ЯК КАТАЛІЗАТОР ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ	204
<i>Богдан МАЙЧЕНКО, Людмила ГОНТАРЕНКО</i>	
МІСТА-ГЕРОЇ ТА ШРАМИ НА ЛАНДШАФТІ.....	205
<i>Тетяна МАКАРОВА, Інна МАРУШ</i>	
ВОЄННИЙ СТАН ТА ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ОФТАЛЬМОЛОГІЧНОГО ВІДДІЛЕННЯ	209
<i>Владислава МАЛОКОСТ, Яніна ФЕДОРЕНКО</i>	
ОБОРОНА МИКОЛАЄВА У 2022 РОЦІ: СТРАТЕГІЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ТА ХРОНОЛОГІЯ ПОДІЙ.....	211
<i>Костянтин МАРКЕВИЧ, Яніна ФЕДОРЕНКО</i>	
ВОЛОНТЕРСЬКИЙ РУХ ВІННИЧЧИНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ АГРЕСІЇ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ ТА ФОРМИ ГРОМАДСЬКОЇ АКТИВНОСТІ	213
<i>Юлія МАРТИНЮК, Олесь МІНЕНКО</i>	
UKRAINIAN AND EUROPEAN EXPERIENCE IN IMPLEMENTING SECURITY INITIATIVES	214
<i>Олександр МАРУЄВ, Яніна ФЕДОРЕНКО</i>	
БИТВА ЗА МАРІУПОЛЬ: ХРОНІКА СТАЛЕВОГО СПРОТИВУ ТА ГУМАНІТАРНОЇ КАТАСТРОФИ.....	216

пакунком гуманітарної допомоги, хтось із прапором, прихованим під одягом в окупації. Усі ці ролі – однаково важливі, бо всі вони спрямовані на те, щоб Україна вистояла.

Героїзм перестав бути винятком і став нормою українського життя. Він не ґрунтується на індивідуальному подвигу, а народжується із колективної відповідальності та солідарності. Війна перетворила українське суспільство на спільноту, яка здатна до самоорганізації, взаємодопомоги й моральної стійкості. Саме це робить українську боротьбу унікальною.

Історії героїв є не лише частиною воєнної хроніки – вони є фундаментом майбутньої колективної пам'яті. Вони визначатимуть, як наступні покоління українців розумітимуть свободу, відповідальність, гідність і ціну незалежності. І коли колись історики аналізуватимуть війну XXI століття, вони побачать: Україна перемогла не лише завдяки силі зброї, а передусім завдяки силі духу людей, які стали героями серед буднів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бриних, Ю. Люди війни: репортажі та історії незламних. Харків: Фоліо, 2023.
2. Герасименко, Т. С. Психологія травми та стійкості в умовах війни. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2022.
3. Гуменюк, О. Завтра буде краще: репортажі з передової та прифронтових міст. Львів: Видавництво Старого Лева, 2022.
4. Климчак, М. Ті, хто тримають небо: історії українських військових. Львів: Видавництво Старого Лева, 2023.
5. Кузьменко, І. Повернення живими: медичні історії війни. Київ: Наш Формат, 2023.
6. Сергієнко, А. Герої не вмирають: свідчення учасників російсько-української війни. Львів: Піраміда, 2022.
7. Таран, С. Жінки війни: історії мужності та любові. Київ: Наш Формат, 2023.
8. Філіпчук, О. На передовій: щоденники і репортажі. Львів: ВСЛ, 2022.
9. Шевченко, М. Україна у вогні: сучасні виклики та уроки незламності. Київ: Либідь, 2023.

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА ЯК КАТАЛІЗАТОР ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ У СФЕРІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Андрій ЛУКАШЕВИЧ, ННІ цивільного захисту, група ЦЗк-25-2

НК – Валентина ПОДЛЕСНА

Національний університет цивільного захисту України

Сучасні глобальні проблеми у сфері цивільного захисту дедалі частіше зумовлюються не лише традиційними природними чи техногенними ризиками, а й серйозними наслідками повномасштабної війни, яка триває в Україні з 24 лютого 2022 року. Військова агресія стала визначальним чинником, що ускладнило функціонування системи цивільного захисту, створюючи нові загрози для безпеки життя людей.

Воєнні дії призвели до масових пошкоджень критичної інфраструктури, що надає базові потреби – електроенергію, тепло, воду. Згідно з аналітичними даними, кількість зруйнованих об'єктів критичної інфраструктури нараховує сотні – серед них енергетичні, медичні, транспортні та освітні заклади. Це провокує довготривалі перебої в електро- та теплопостачанні, а також суттєво обмежує доступ багатьох людей до води й медичних послуг [2].

Особливе занепокоєння викликає продовження інтенсивних атак на енергетичну інфраструктуру у 2025 році. Російські удари по електромережах і теплових станціях

призвели до масових відключень світла та тепла в багатьох регіонах України. Унаслідок таких нападів не лише загинули та постраждали мирні жителі, але й виникли серйозні проблеми із базовими життєвими потребами, особливо під час зимового періоду [2].

Крім руйнування інфраструктури, війна призвела до зростання кількості поранених і загиблих серед цивільного населення. За оцінками міжнародних організацій, у 2025 році кількість постраждалих від вибухової зброї значно зростає порівняно з попередніми роками, що свідчить про поглиблення гуманітарної кризи [3].

Економічні наслідки війни також є надзвичайно значними. Руйнування житлового фонду, підприємств, транспортних і енергетичних об'єктів спричинило економічні втрати України, які оцінюються у сотні мільярдів доларів. Відновлення цих об'єктів стане тривалим і складним процесом після завершення бойових дій [3].

Такі обставини формують новий контекст для діяльності органів цивільного захисту, які нині стикаються не лише з природними катаклізмами чи техногенними аваріями, а й із прямими наслідками війни. Це включає масові руйнування житлових районів, загибель і травмування людей, техногенні катастрофи, а також порушення функціонування основних систем забезпечення життєдіяльності [2].

У цих складних умовах роль цивільного захисту набуває надзвичайного значення. Рятувальні служби та співробітники працюють у режимі постійної мобілізації, виконуючи завдання з розбирання завалів, евакуації постраждалих громадян, відновлення пошкоджених інфраструктурних об'єктів і надання екстреної медичної допомоги [2].

Підсумовуючи, можна зробити висновок: російська агресія проти України є одним із найбільших викликів для системи цивільного захисту у XXI столітті. Війна спричинила масштабні руйнування критично важливих об'єктів і суттєвий ріст кількості надзвичайних ситуацій. Здатність успішно протистояти цим загрозам та забезпечити захист цивільного населення залежить від ефективної роботи рятувальних служб і чіткої координації дій на рівні держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс цивільного захисту України : Закон України від 02.10.2012 № 5403-VI (зі змін. та допов.).
2. Державна служба України з надзвичайних ситуацій : офіційний вебсайт. URL: <https://dsns.gov.ua> (дата звернення: 22.02.2026).
3. Інтерв'ю з рятувальником Олексієм Зуєм. URL: <https://suspilne.media/dnipro/815755-duze-vazko-koli-rozumies-so-e-ludi-pid-zavalami-intervu-z-ratuvvalnikom-oleksiem-zuem/> (дата звернення: 22.02.2026).

МІСТА-ГЕРОЇ ТА ШРАМИ НА ЛАНДШАФТІ

*Богдан МАЙЧЕНКО, ННІ цивільного захисту, ЦЗк-24-2 група
НК – Людмила ГОНТАРЕНКО, кандидат психологічних наук, доцент
Національний університет цивільного захисту України*

24 лютого 2022 року повномасштабним вторгненням російської армії розпочався новий етап російсько-української війни. Це – народна війна за незалежність і суверенітет України, яка триває з 2014 року. Це також війна за цивілізаційний вибір: Україна відстоює свою приналежність до європейської цивілізації і водночас – ті засадничі цінності, права і свободи, що лежать в основі Західного світу. Саме в цей